

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. godina. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund) i nije obavezujući za Sud. Više informacija može se pronaći u punoj izjavi o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informator o sudskoj praksi Suda br. 143

jul 2011. godine

Bayatyan protiv Jermenije - 23459/03

Presuda od 7.7.2011. [GC]

Član 9

Član 9 stav 1

Ispoljavanje vjere ili uvjerenja

Osuđujuća presuda lica koje je upotrijebilo prigovor savjesti zbog odbijanja da služi vojni rok: *utvrđena je povreda*

Činjenice – Podnosilac predstavke, Jehovin svjedok koji je proglašen sposobnim za služenje vojnog roka, obavijestio je vlasti da odbija da služi u vojsci po osnovu prigovora savjesti, ali da je spreman da obavi alternativnu civilnu službu. Kada je, maja 2001. godine, dobio poziv da započne služenje vojnog roka nije se javio na dužnost i privremeno je napustio svoj dom iz straha od prisilnog odvođenja u vojsku. Optužen je za izbjegavanje služenja vojnog roka i 2002. godine osuđen na dvije i po godine zatvora. Pušten je na uslovnu slobodu nakon što je izdržao oko deset i po mjeseci kazne. U to vrijeme u Jermeniji nije bilo zakona kojim se licima koja se pozivaju na prigovor savjesti nudila mogućnost alternativne civilne službe.

Pravo – Član 9

(a) *Primjenljivost* – Ovo je bio prvi slučaj u kome je Sud razmatrao pitanje primjene člana 9 na lica koja se pozivaju na prigovor savjesti. Ranije je, Evropska komisija za ljudska prava u nizu odluka odbila da primijeni ovu odredbu na takva lica, uz obrazloženje da je, s obzirom na to da je članom 4 stav 3 tačka (b) Konvencije iz pojma prinudnog rada isključena "služba vojne prirode ili, u zemljama u kojima se priznaje prigovor savjesti, služba koja se zahtijeva umjesto odsluženja vojne obaveze", odluka o tome da li će se priznati lica koja se pozivaju na prigovor savjesti ostavljena je stranama ugovornicama. To pitanje je dakle isključeno iz područja primjene člana 9, koji se ne može tumačiti da jemči slobodu od krivičnog gonjenja zbog odbijanja služenja vojnog roka. Međutim, ovakvo tumačenje člana 9 bilo je odraz ideja koje su preovladavale u to vrijeme. Od tada, odigrali su se važni događaji i na međunarodnom nivou i u nacionalnim pravnim sistemima država članica Savjeta Evrope. Do vremena navodnog zadiranja u prava podnosioca predstavke u skladu sa članom 9, 2002/03. godine,

praktično je postojao konsenzus među državama članicama, od kojih je ogromna većina već bila priznala pravo na prigovor savjesti. Nakon puštanja podnosioca predstavke iz zatvora, i Jermenija je priznala to pravo. Komitet Ujedinjenih nacija za ljudska prava smatrao je da pravo na prigovor savjesti može biti izvedeno iz člana 18 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, dok se u članu 9 Povelje o osnovnim pravima Evropske unije eksplicitno navodi da je pravo na prigovor savjesti priznato u skladu sa domaćim pravom kojim se uređuje njegovo ostvarivanje. Štaviše, Parlamentarna skupština Savjeta Evrope i Komitet ministara su u nekoliko navrata pozvali države članice koje to još nisu uradile da priznaju pravo na prigovor savjesti, te je ovo na kraju postalo i preduslov za prijem novih država članica u organizaciju. U svijetlu gorenavedenog i doktrine "živog instrumenta", Sud je zaključio da je promjena u tumačenju člana 9 neophodna i izvjesna, i da se ta odredba više ne može tumačiti u vezi sa članom 4 stav 3 tačka (b). U svakom slučaju, iz *travaux préparatoires* člana 4 proističe da je jedina svrha tačke (b) stava 3 bila da se dodatno razjasni pojam "prinudnog ili obaveznog rada", kojom se pravo na prigovor savjesti nije niti priznalo niti isključilo. Ona stoga ne treba da ima ograničavajuće dejstvo na prava zajemčena članom 9.

Shodno tome, iako se članom 9 ne upućuje eksplicitno na pravo na prigovor savjesti, Sud je smatrao da protivljenje služenju vojnog roka koje je motivisano ozbiljnim i nepremostivim sukobom između obaveze služenja vojnog roka i savjesti pojedinca, ili duboko i iskreno ukorijenjenim vjerskim ili drugim uvjerenjima, čini uvjerenje dovoljno ubjedljivim, ozbiljnim, posvećenim i značajnim da dobije prava garantovana članom 9. S obzirom na to da je podnosilac predstavke bio u ovoj situaciji, član 9 primjenjivao se na njegov predmet.

(b) *Saglasnost* – Neprijavljivanje podnosioca predstavke za služenje vojnog roka predstavljalo je ispoljavanje njegovih vjerskih uvjerenja te je stoga njegova osuđujuća presuda zapravo zadiranje u njegovu slobodu ispoljavanja vjeroispovijesti. Ostavljajući otvorenim pitanja da li je ovo zadiranje bilo propisano zakonom, odnosno da li se njime težilo legitimnom cilju, Sud je ispitao polje slobodne procjene koje je tuženoj državi dato u predmetu podnosioca predstavke. Imajući u vidu da su skoro sve države članice Savjeta Evrope uvele alternative vojnoj obavezi, svaka država koja to nije uradila uživala je samo ograničeno polje slobodne procjene te je morala pokazati da je svako zadiranje odgovaralo "gorućoj društvenoj potrebi". U to vrijeme, međutim, postojeći sistem u Jermeniji nametao je građanima obavezu koja je potencijalno mogla imati ozbiljne implikacije po lica koja se pozivaju na prigovor savjesti uz propuštanje da se dozvole bilo kakvi izuzeci zasnovani na savjesti, i kažnjavanje onih koji, kao što je to uradio podnosilac predstavke, odbiju da služe vojni rok. Takav sistem stoga nije uspio da postigne pravičnu ravnotežu između interesa društva u cjelini i interesa pojedinca. Po mišljenju Suda, izricanje krivične sankcije podnosiocu predstavke, pri kojem nije pokazano razumijevanje za zahtjeve njegovih vjerskih ubjeđenja, ne može se smatrati mjerom neophodnom u demokratskom društvu. Sud je nadalje primijetio da je do krivičnog gonjenja i osuđujuće presude podnosioca predstavke došlo nakon što su se jermenske vlasti zvanično obavezale, po pristupanju Savjetu Evrope, da će u utvrđenom roku uvesti alternative služenju vojnog roka, što su i učinile za manje od godinu dana nakon osuđujuće presude podnosioca predstavke. U ovim okolnostima, osuđujuća presuda podnosioca predstavke, koja je bila u direktnom sukobu sa zvaničnom politikom reformi i zakonodavnih izmjena u skladu sa međunarodnim obavezama Jermenije, nije se mogla okarakterisati kao rezultat goruće društvene potrebe.

Zaključak: utvrđena je povreda (šesnaest glasova za i jedan glas protiv).

Član 41: 10.000 eura na ime naknade nematerijalne štete.

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak Sekretarijata ne obavezuje Sud.

[Informatori o sudskoj praksi](#)

© **Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. godina.**

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On nije obavezujući za Sud i Sud ne preuzima odgovornost za njegov kvalitet. Prevod se može preuzeti sa baze podataka o sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili sa bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud dostavio. Prevod se može reprodukovati za nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede puni naziv predmeta, sa gore navedenom izjavom o autorskim pravima i pominjanjem Fonda za ljudska prava. Ukoliko je namjera da se bilo koji dio ovog prevoda upotrijebi za komercijalne svrhe, molimo vas da se obratite na adresu publishing@echr.coe.int

© **Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int

© **Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int